

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора Чорноморського
національного університету
імені Петра Могили,

доктор технічних наук, професор

Л.П. Клименко

2025 р.

ВИСНОВОК

Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування
Чорноморського національного університету імені Петра Могили
щодо дисертації **Шевченко Лілії Василівни** на тему «Розвиток культурної
дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування
(галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»)

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ №16/01/2025

міжкафедрального наукового семінару кафедри публічного управління та
адміністрування та кафедри місцевого самоврядування та регіонального
розвитку Навчально-наукового інституту публічного управління та
адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра
Могили від «16» січня 2025 р.

ПРИСУТНІ:

1. Ємельянов Володимир Михайлович, д.держ.упр., професор
(директор Навчально-наукового інституту публічного управління та
адміністрування);
2. Андріяш Вікторія Іванівна, д.держ.упр, професор;
3. Антонова Людмила Володимирівна, д.держ.упр., професор;
4. Сорока Світлана Вікторівна, д.держ.упр., професор;
5. Стоян Олександра Юріївна, д.держ.упр., професор;
6. Євтушенко Олександр Никифорович, д.політ.н., професор (зав.
кафедри публічного управління та адміністрування);
7. Шевчук Олександр Володимирович, д.політ. наук, професор;
8. Слободянюк Дмитро Сергійович, доктор філософії, викладач
кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку;
9. Штиршов Олександр Миколайович, к.держ.упр, доцент;
10. Шульга Анастасія Алімівна, к.держ.упр, доцент
11. Малікіна Оксана Анатоліївна, старший викладач кафедри
публічного управління та адміністрування;

12. Верба Світлана Миколаївна, ст. викладач кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку;
13. Ромазанов Роман Рофімович, викладач кафедри публічного управління та адміністрування;
14. Євтушенко Наталія Олександрівна, викладач кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку
15. Гаркуша Анна Михайлівна, провідний фахівець кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку

ЗАПРОШЕНІ:

16. Сиченко Віктор Володимирович, д.держ.упр., професор, ректор Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (м. Дніпро);

17. Івашова Людмила Миколаївна, д. держ. упр., професор, професор кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро);

18. Антонов Андрій Вячеславович, держ. упр., професор, професор кафедри економічної безпеки, публічного управління та адміністрування Державного університету «Житомирська політехніка»;

19. Домбровська Світлана Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор, Заслужений працівник освіти України, начальник науково-дослідного центру Національного університету цивільного захисту України;

Головуючий: Ємельянов Володимир Михайлович, доктор наук з державного управління, професор.

Секретар: Штиршов Олександр Миколайович, кандидат наук з державного управління, доцент.

Присутні на засіданні 19 осіб (з них 11 - доктори наук, 3 - кандидати наук).

СЛУХАЛИ: доповідь здобувачки **Шевченко Лілії Василівни** на тему «Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»).

Тема дисертації **Шевченко Лілії Василівни** затверджена Вченою Радою Чорноморського національного університету імені Петра Могили 25 листопада 2021 р., протокол № 12.

Науковий керівник – Антонова Людмила Володимирівна, доктор наук з державного управління, професор

ДОПОВІДЬ ЗДОБУВАЧА:

Шановний головуючий, шановні члени засідання, присутні!

Шановний головуючий! Шановні члени (міжкафедрального) семінару! Дозвольте представити Вам на розгляд результати нашого наукового дослідження за темою «Культурна дипломатія в реалізації зовнішньої політики України в контексті публічного управління».

Актуальність теми дослідження пов'язана з необхідністю та складністю вирішення проблемних питань щодо досягнення політичних цілей держави, формування сприятливого образу країни, концептуальної стратегії держави на основі міжнародних, європейських норм та норм внутрішньо державного права з метою створення цілісного позитивного образу країни, узгодження інтересів державних і недержавних акторів, а їх гармонізація є визначальною умовою формування суспільної довіри через механізми реалізації зовнішньої політики. Основними завданнями сучасної культурної дипломатії багато дослідників вважають формування позитивного іміджу держави, розвиток зовнішньої політики, реформування культурної політики держави на національному рівні. Ці завдання також є основними цілями політики культурної дипломатії в сучасній Україні. Важливо забезпечити системну діяльність українських культурних ініціатив за кордоном, створити позитивний імідж України та її народу, налагодити та розвивати нові міжнародні культурні комунікації. Особливої актуальності набуває ця діяльність в умовах широкомасштабної агресії російської федерації проти України.

Саме це і обумовило вибір мети та завдань дослідження.

Метою дослідження стало обґрунтування теоретико-методологічних положень та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в контексті публічного управління на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування (**сторінка 2 демонстраційного матеріалу**).

Відповідно до поставлених у роботі завдань, узагальнення результатів проведеного дослідження надало можливість сформулювати низку висновків і пропозицій, що мають теоретичне і практичне значення, які можуть бути використані у напрямі розробки та наукового обґрунтування концептуальних засад культурної дипломатії в системі публічного управління в багаторівневому врядуванні (**сторінки 3-4 демонстраційного матеріалу**).

Об'єкт дослідження – культурна дипломатія у системі публічного управління в умовах євроінтеграції України. **Предметом дослідження** є перспективні теоретико-практичні напрями впровадження культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в контексті публічного управління в умовах євроінтеграції та підвищення її ефективності (**сторінка 5 демонстраційного матеріалу**).

Наукова новизна одержаних результатів визначається особистим внеском автора у вирішення актуального наукового завдання у галузі публічного управління та адміністрування, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України

в контексті публічного управління на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування. Основні наукові положення, що характеризують новизну отриманих результатів дослідження, представлені на **сторінках 6-12 демонстраційного матеріалу**.

Дозвольте зупинитися на основних положеннях роботи та **одержаних результатах**.

В теоретичному аспекті було поставлено завдання щодо дослідження культурної дипломатії в Україні в системі публічного управління.

1. Уточнення сутності та змісту культурної дипломатії в контексті основних категорій та понять дозволило уточнити поняття «культурна дипломатія» через аналіз еволюції сучасної моделі дипломатії, зокрема: становлення та розвиток державних та недержавних інституцій з новим колом функцій за рахунок збільшення відкритості й прозорості державних та недержавних суб'єктів культурної дипломатії; активізацію міжнародної стратегічної комунікації у багаторівневому врядуванні (багатосторонні переговори, багатостороння культурна дипломатія); нові види та напрями здійснення культурної дипломатії для міжнародних відносин.

В цьому контексті культурна дипломатія розглядається як курс дій на засадах обміну ідеями, цінностями, традиціями та іншими аспектами культури чи ідентичності для розвитку міжнародних відносин, посилення культурного співробітництва, просування національних інтересів за кордон у багаторівневому врядуванні через державний та приватний сектор, громадянське суспільство.

Набули подальшого розвитку методологічні засади дослідження культурної дипломатії через:

врахування онтологічного (якою є природа реальності становлення та розвитку культурної дипломатії) та епістемологічного (що таке реальність, в якій формується нова суспільна модель культурної дипломатії) підходів;

аналіз контексту та чинників впливу на внутрішнє та зовнішнє середовище на основі полікритеріального підходу до угруповання чинників впливу культурної дипломатії як сучасного феномену в реалізації зовнішньої політики України:

(1) чинники впливу, які втратили свої ознаки в результаті появи нових технологій та суб'єктів культурної дипломатії;

(2) чинники впливу, які в процесі адаптації до змін у внутрішньому або зовнішньому середовищі (або обох), мають характерні ознаки таких, що: втратили стійкість, або послабили чи посилили свій вплив, хоча й не були заздалегідь визначені - в цьому випадку майбутні зміни в середовищі не можуть ідентифікуватися завчасно, тому для цього способу характерним є реагування із запізненням;

(3) чинники впливу, які набули нових ознак за наявності механізмів постійного розвитку (**сторінка 13 демонстраційного матеріалу**).

2. Проведений аналіз етапів становлення та розвитку культурної дипломатії в історичному контексті, який на відміну від попередніх враховує сукупність нових технологій та інструментів зовнішньої політики, що реалізуються державними і недержавними суб'єктами культурної дипломатії з

метою впливу на закордонну громадськість, політичні процеси та прийняття політичних та управлінських рішень в рамках діяльності політичних інститутів; нових змісту та сутності культурної дипломатії як міждисциплінарної сфери з теоретичними, концептуальними та методологічними міждисциплінарними зв'язками (стратегічною комунікацією, сталим розвитком, міжнародними відносинами, зв'язками з громадськістю та регіональними дослідженнями) (сторінки 13-14 демонстраційного матеріалу).

Уточнено характерні риси взаємодії за критеріями об'єктивності та універсальності як прояву взаємозв'язку структурних рівнів в багаторівневому врядуванні з метою поєднання в єдину систему - соціальну взаємодію з ознаками предметності (наявність мети або причини, які є зовнішніми по відношенню до взаємодіючих груп або людей); зовнішньої спрямованості (здатність взаємодії до того, щоб бути помітною; наявність зрозумілих учасникам символів); ситуативності (орієнтованість на певну ситуацію, певні умови); суб'єктивності (можливість для учасників висловлювати їх суб'єктивні наміри).

Соціальна взаємодія в сфері культури розглядається на мікрорівні (з боку державних та недержавних суб'єктів культурної дипломатії), на макрорівні (з боку закордонної громадськості, дипломатичних представництв за кордоном, суспільства загалом).

У роботі надано рекомендації та пропозиції для основних відповідних суб'єктів з метою підвищення ролі держави – це розроблення стратегії діяльності та врахування наявних ресурсів та фінансових витрат; моніторинг процесів, виконання яких повинно контролюватись з відстежуванням ефективності та результативності застосованих дій: в односторонній формі, коли держава здійснює заходи в країні перебування з метою пропагування власної культури (виставки, семінари, концерти тощо); в двосторонній формі, коли держави узгоджують свої дії при плануванні відповідних заходів із реалізації культурної дипломатії (проведення перехресних років культури в зарубіжних країнах). При цьому рівень відносин між державами в культурній сфері позитивно корелює з рівнем відносин в політичній та економічній сферах, а також формує систему багаторівневої культурної дипломатії.

З одного боку, держави втрачають свою монополію на соціальну, економічну та політичну активність/діяльність в межах свої території; з іншого, розвиток транснаціональних і наддержавних регіонів (англ. - 'transnational and suprastate regions') вже не має чіткого виокремлення між національними і міжнародними сферами. В цій новій системі створюються нові можливості, розподіляється відповідальність між територіальними державними та недержавними акторами, що дозволяє перерозподіляти сфери впливу в економічній, соціальній і політичній діяльності. Успішний розвиток української культурної дипломатії можливий за умови комплексного та системного підходу Міністерства закордонних справ України та Міністерства культури України, експертної спільноти, волонтерів, представників української діаспори.

Набули подальшого розвитку визначення проблемного кола розвитку

культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України: відсутність єдиної координації роботи різних культурних центрів та суспільного консенсусу в реалізації політики культурної дипломатії; недостатня внутрішня узгодженість українських культурних ініціатив на міжнародному рівні, зокрема щодо відображення загальносуспільного консенсусу.

В системі публічного управління культурна дипломатія визначається через політику міжкультурного співробітництва, має національну специфіку і технології здійснення, використовується як інструмент міжурядового співробітництва або «м'якого впливу» задля забезпечення національних інтересів на місцевому, регіональному, національному та глобальному рівнях – у багаторівневому врядуванні.

Культурна дипломатія може розглядатися через головні характерні ознаки системи публічного управління. Для публічного управління об'єктом управління є суспільство. Публічне управління пов'язане з реалізацією цілей і функцій держави, має політичний та адміністративний аспекти. Перший з них полягає в цілепокладанні, другий - у цілездійсненні. Система публічного управління за своєю структурою охоплює такі складові: суб'єкти управління (управляючу систему) - взаємодію та взаємосприяння (управлінську діяльність/процес) - суспільну систему (об'єкти управління), тобто сфери і галузі суспільного життя.

У цій системі суб'єкт управління (держава) визначає державно-владний характер і переважно правову форму взаємодії (управлінської діяльності), тобто певного роду суспільні відносини, через які реалізуються численні прямі й зворотні зв'язки між суб'єктами і об'єктами управління. Тому публічне управління має віддзеркалювати запити та потреби суспільства.

За таких умов публічне управління в процесі розвитку нової культурної дипломатії набуває нових характерних ознак, підвищується його суб'єктність, посилюються інтегративні характеристики управління.

3. Набуло подальшого розвитку методологія дослідження культурної дипломатії в галузі науки «Публічне управління та адміністрування» через дослідження наукових підходів щодо сутності поняття «методологія»: завданнями публічного управління стають створення концептуальної стратегії держави на основі міжнародних, європейських норм та норм внутрішньодержавного права з метою «створення цілісного позитивного образу держави, орієнтованого на цінності».

У межах дослідження питання розвитку культурної дипломатії в заданому контексті в умовах невизначеності та нестабільності запропоновано такі науково обґрунтовані рекомендації органам публічної влади України для підвищення ефективності публічного управління через поділ влади (1); розподіл відповідальності (2); надання відповідних прав (3).

1. Поділ влади розглядається як змістовне поле культурної дипломатії (види, інструменти, методи) в загальному контексті.

2. Розподіл відповідальності між суб'єктами розглядається з позиції ролі та місця культурної дипломатії з позиції стратегічного контексті, зокрема Стратегії публічної дипломатії МЗС України, Стратегії Українського інституту, аналітичних документів щодо сприйняття України за кордоном,

дослідження МЗС тощо.

3. Надання відповідних прав розглядається як узагальнюючий компонент в контексті багаторівневого врядування в умовах євроінтеграційних процесів.

І. Перший запропонований автором даної дисертаційної роботи підхід для визначення поділу влади у зовнішньому та внутрішньому контурах видового різноманіття культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики держави в системі публічного управління - розглядається в контексті визначення змістовного поля культурної дипломатії (види, інструменти, методи). Зміна суб'єктів впливу та розширення кола об'єктів призводять до зростання кількості ініціатив, застосування нових форм, видів і методів культурної дипломатії - поява нових учасників комунікації прискорює появу нових технологій (наприклад, PR- дипломатія).

В аналітичному аспекті було поставлено завдання щодо дослідження тенденції розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в системі публічного управління. Запропоновано напрями розподілу відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в системі публічного управління з позиції її ролі та місця в стратегічному контексті в правовій системі, яка здатна зберігати певний ступінь стабільності за умов практичного сходження від абстракції адміністративних категорій до інституційного забезпечення конкретних законів, норм та стандартів стосовно забезпечення національних інтересів України у відповідному процесі (**сторінка 16 демонстраційного матеріалу**).

4. Запропонований аналіз концептуальних засад правового забезпечення культурної дипломатії в багаторівневому врядуванні через класифікацію видів правових норм (міжнародних, національних та інституційних) за ознакою відмінностей у порядку прийняття відповідних норм за напрямами міжнародних транскордонних відносин, сталого розвитку, прав людини, гендерних аспектів культурної дипломатії, місцевої дипломатії в сфері культури в багаторівневому врядуванні дозволив встановити наступне:

правове регулювання можна розглядати як формальне (право як регулятор) та змістовне (інтереси якої групи чи класу суспільства цей регулятор обслуговує). По-друге, правове регулювання виконує певні функції, які є основними напрямами правового впливу та відображають роль права в регулюванні суспільних відносин. Функції права найчастіше розглядають у двох аспектах: спеціально-юридичні функції та загально соціальні функції.

Міжнародно-правове регулювання постає результатом волевиявлення рівних і незалежних в правовому полі держав. Міжнародно-правові угоди укладаються державами добровільно. Міжнародно-правове регулювання відбувається в рамках окремих міжнародних договорів та в рамках міжнародних організацій.

Основою правового регулювання на національному рівні є національне регуляторне законодавство: державні регуляторні закони визначають повноваження, права та обов'язки конкретних державних та недержавних суб'єктів культурної дипломатії, тоді як сукупність законів має ієрархічну структуру; ключовою складовою реалізації державної політики в сфері культури виступає формування оптимальних механізмів впровадження

політики (сукупність інструментів, методів та ресурсів, які гарантують виконання запланованих заходів відповідно до визначених цілей).

5. Проаналізовано моделі культурної дипломатії в умовах появи нових акторів, актуалізації нових її видів, інструментів та методів на основі становлення та розвитку нових національних правил і положень, інструментів, стимулів, правової інфраструктури, технічної допомоги у новому розподілі відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії з позиції їх ролі та місця в міжнародних відносинах.

Зарубіжні моделі культурної дипломатії в міжнародних відносинах мають спільні й особливі характеристики щодо функцій; суб'єктів; форм та засобів національної моделі, таких як Велика Британія, Італія, Німеччина, Польща, Франція та інших.

В якості основних пріоритетних завдань культурної дипломатії розглянуто підтримку культурних зв'язків з міжнародними акторами; участь у міжкультурному діалозі; пропагування сильних сторін власної держави шляхом просування її культурних досягнень. Недостатньо дослідженими є окремі аспекти врахування ознак класифікації моделей, як за головними суб'єктами, ініціаторами, цілями, типами медіа, засобами і технологіями, так і за ідеями, інформацією, цінностями, системами, традиціями, віруваннями та іншими аспектами культури з метою сприяння взаєморозумінню між державами. Класифікацію моделей культурної дипломатії представлено за ознаками централізованості, джерел фінансування суб'єктів культурної дипломатії, форм та засобів діяльності суб'єктів культурної дипломатії.

Запропоновано доповнити існуючий підхід до групування моделей за ознаками централізованості, фінансування суб'єктів культурної дипломатії; форм та засобів діяльності суб'єктів культурної дипломатії розподілом відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України, що дозволяє враховувати особливості процесу прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та нестабільності (зокрема закономірності, які виникають у процесі вибору, розробки, прийняття, реалізації, оцінки рішень у процесі управління та форми їх втілення в умовах невизначеності).

Запропоновано розглядати культурну дипломатію у таких аспектах: зовнішньо-культурна політика, що націлена на збереження національної культури, захист національної ідентичності в міжнародній комунікації та інші цілі; врахування в дипломатичній практиці країни культурних здобутків з метою досягнення міждержавного взаєморозуміння; використання різнопланових чинників, таких як культура, мистецтво й освіта, для захисту та просування національних інтересів на міжнародному рівні. Напрямки діяльності МЗС України у сфері культурної дипломатії. Система реалізації політики культурної дипломатії в Україні (**сторінки 17-18 демонстраційного матеріалу**).

3. Вирішення завдань **в науково-практичному аспекті** щодо визначення пріоритетних напрямів та перспектив розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в системі публічного управління дозволило одержати такі результати.

Удосконалити методику урахування особливостей розподілу відповідальності культурної дипломатії для міжнародних відносин в державно-управлінському контексті в системі багаторівневого врядування. В структурі багаторівневого врядування: територіальні програми та ініціативи; європейське територіальне співробітництво; макрорегіональні стратегії. Невід'ємною складовою все більше стає місцевий розвиток, керований громадою як порядок денний. ЄС на практиці застосовує не один, а три іноземні культурні підходи за географічними та бюджетними пріоритетами відповідних Генеральних директоратів Єврокомісії: один відповідає за культуру, інший – за розвиток, а третій – за відносини зі Східним та Південним сусідами ЄС. Зв'язок із зовнішньополітичними пріоритетами ЄС є слабким. Існуюча система та відповідна структура культурної дипломатії ЄС потребує нових підходів, достатніх ресурсів та «відчуття напрямку», комплексного реформування.

Такими напрямами стають сталий розвиток та права людини, транскордонне співробітництво в багаторівневому врядуванні культурної дипломатії, акцентуалізація гендерних аспектів культурної дипломатії в контексті міграційних процесів в умовах широкомасштабної агресії проти України (**сторінки 19-20 демонстраційного матеріалу**).

Розподіл відповідальності в багаторівневому врядуванні культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики відбувається в системі прийняття рішень, заснованих на принципах багаторівневого управління; територіального підходу до місцевого розвитку; децентралізації; субсидіарності.

Місцева влада розглядається як головний інститут прояву демократії, тобто інститут, який знаходиться ближче до громадян і керує місцевими справами. Врахування поширення демократії знизу догори місцевою владою, яка бере участь у процесі демократизації суспільства, є критично важливою для планування та реалізації програм, проєктів та ініціатив культурної дипломатії в умовах європейської інтеграції

Пріоритетними напрямами культурної дипломатії стають: сталий розвиток/спільний глобальний порядок денний в культурній дипломатії; культурна дипломатія в багаторівневому врядуванні/місцевий рівень; жіноча дипломатія/гендерні аспекти лідерства в культурній дипломатії через реалізацію короткострокових програм, заходів середньострокової та довгострокової перспективи.

За першим напрямом – сталий розвиток/спільний глобальний порядок денний в культурній дипломатії

За другим напрямом – культурна дипломатія в багаторівневому врядуванні/місцевий рівень – створено умови для дієвої комунікаційної платформи щодо взаємодії з представниками зарубіжного політичного та експертного середовища в рамках зазначеною в даному дисертаційному дослідженні концепції публічного врядування або управління (good governance) у вимірах «від опіки – до партнерських відносин

За третім напрямом – жіноча дипломатія/гендерні аспекти лідерства в культурній дипломатії – зазначимо, що правовими та нормативними актами,

що регулюють державну гендерну політику

Пріоритетні напрямки діяльності в сфері зовнішньої політики держави потребують подальшого розвитку у визначенні основних культурних цінностей, цілей та пріоритетів; формулюванні стратегій та фінансових витрат на їх основі; моніторингу процесу практичної реалізації культурної дипломатії. Особливої уваги заслуговують легітимізація культурної дипломатії як окремих напрям публічної дипломатії, а також розвиток стратегічних напрямів щодо транскордонного співробітництва, актуалізація питань сталого розвитку, забезпечення прав людини, феміністичні аспекти культурної дипломатії.

Такі були основні положення дисертації. На цьому доповідь закінчено. Дякую за увагу.

ЗАПИТАННЯ:

О.Н.Євтушенко, д. держ. упр., професор.

Запитання. Які напрямки розвитку культурної дипломатії на сьогодні Ви вважаєте найбільш пріоритетними для України?

Відповідь. Дякую за запитання.

В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та їх проникнення в усі сфери людської життєдіяльності держава має небачені раніше можливості поширення своєї культури. Заповнення правових прогалин щодо культурної дипломатії має відбуватися у векторі визнання культури як суб'єкта зовнішньої політики, усвідомлення її репутаційного та соціального потенціалу. Просування своїх досягнень у сфері мистецтва, науки й освіти стає одним з ефективних засобів розв'язання зовнішньополітичних задач. Культурна дипломатія більш ніж коли-небудь стає полем боротьби за ум, серця й матеріальне багатство людей по всьому світу. В епоху глобальних трансформацій, конфліктів та нестабільності важко переоцінити культурний та правовий потенціал цього виду дипломатії, який має свій унікальний арсенал засобів формування позитивного образу країни за кордоном. Це важливий ресурс культурного, політичного і правового впливу в світі, який можна використовувати для просування інтересів власної держави, для поліпшення взаєморозуміння між лідерами і народами. Перед Україною стоїть завдання не просто актуалізувати старі та знайти нові культурні образи й символи, для створення гідного іміджу країни, а й створити відповідну до викликів часу нормативно-правову базу ефективного втілення завдань культурної дипломатії.

О.В. Шевчук, д. політ. н., професор.

Запитання. Ваша позиція щодо місця культурної складової у дипломатичному сегменті державних процесів.

Відповідь. Дякую за запитання.

Головне завдання дипломатії полягає в формуванні позитивного іміджу держави – це багатостороннє та комплексне завдання, а культурна дипломатія – лише один із шляхів його вирішення. Держава здійснює свою зовнішню політику і захищає національні інтереси за допомогою різних засобів: переговори, укладення міжнародних договорів та угод, силові засоби (наси́льство та погрози, застосування військової сили), економічні засоби

(санкції, ембарго або різного роду «заохочення» у вигляді надання кредитів, постачання енергоресурсів за пільговими цінами) тощо. Водночас, відомо, що міжнародна репутація та імідж будь-якої держави визначається не тільки політичними та економічними можливостями, але й культурним потенціалом. Влада країн, усвідомлюючи свої національні завдання та задля національного забезпечення, повинна докладати значних зусиль (зокрема, виділяти кошти) для активізації культурної дипломатії, просування культурного надбання держави у світовий культурний простір.

В. М. Смельянов, д. держ. упр., професор

Запитання. Як Ви вважаєте, чи впливає культурна дипломатія на інтеграцію нашої держави в європейський простір.

Відповідь. Дякую за питання.

Розвиток культурної дипломатії в державі це індикатор ефективності зовнішньополітичного курсу, запорука авторитетності на міжнародній арені.

Розвиток культурної дипломатії впливає на ефективність зовнішньополітичного курсу держави, додаючи їй престижності та авторитетності.

Основна мета культурної дипломатії України – формування через міжнародне співробітництво і міжкультурний діалог позитивного іміджу нашої держави. Її досягнення пов'язано із засвоєнням європейського досвіду, поєднанням історичного минулого і сучасного, зосередженням на стратегічній цілі – захисті національних інтересів. Культурна дипломатія в Україні лише починає розвиватись і стикається з низкою проблем і перепон, пов'язаних з браком досвіду координуючих установ, з браком фінансування і непростою політичною обстановкою. Формування позитивного іміджу України на міжнародній арені узгодженими методами культурної дипломатії, заснованими на національній ідеї, є важливим елементом інтеграції нашої держави в європейський і загальносвітовий політичний та економічний простір.

А.В. Антонов, д. держ. упр., професор.

Запитання. Скажіть, будь ласка, які найбільш масштабні заходи у сегменті дипломатичного просування української культури стали знаковими для України?

Відповідь. Дякую за питання.

Українська культурна дипломатія досягла нового рівня завдяки «Євробаченню» та «ЄвроФестивалю». Наприклад, важливим актом культурної дипломатії став документальний проєкт «Ліверпуль. Жовто-блакитна субмарина», знятий у травні 2023 року під час «ЄвроФестивалю» в Ліверпулі, напередодні Пісенного конкурсу «Євробачення-2023», цей фільм занурює глядачів у світ українсько-британського культурного обміну і досліджує сучасні процеси інтеграції української культури в європейський контекст в умовах війни з РФ. Налагодження взаємодії у сфері культури шляхом використання таких заходів підсилює вибудовування позитивного іміджу країни.

Д. С. Слободянюк, доктор філософії в галузі знань «Публічне управління та адміністрування»

Запитання. У межах предмету дослідження уточнить, які дипломатичні інструменти демонструють високу ефективність ?

Відповідь. Дякую за запитання.

Важливими дипломатичними інструментами стали інститути культурної дипломатії зі своїми закордонними відділеннями, які допомагають формувати позитивне ставлення до держави акредитації. Ефективний розвиток інституту культурної дипломатії спостерігаємо в практиках Німеччини (Гете-Інститут), Франції (Французький інститут), Великої Британії (Британська рада), Італії (Інститут культури Данте Аліґ'єрі), Іспанії (Інститут Сервантеса), Китаю (Інститут Конфуція), що позиціонують себе як країни з багатою культурною спадщиною. Закордонні відділи інститутів культурної дипломатії мають перевагу, адже розуміють характеристики іноземної аудиторії, її вподобання, національне місце в сучасному просторі світової культури. Саме інститути культури створюють мережу мовних курсів, бібліотек, організують фестивалі, виставки, започатковують культурні проєкти, популяризують освіту й науку в країні акредитації та паралельно роз'яснюють політику своєї держави. Нині триває розширення інструментарію та сфери діяльності інститутів культурної дипломатії. На початку XXI ст. стає актуальним міжкультурний діалог, а надто на платформі універсальних і регіональних міжнародних організацій. Культурні програми на національному й багатосторонньому рівнях тематично спрямовано, зокрема, на соціальну згуртованість, проблеми нерівності, дискримінації національних меншин та іммігрантів, культурного виміру міжрелігійних питань. Прикладом може стати проєкт Британської ради «Наша спільна Європа» — відповідь на одну з головних європейських культурних проблем: зростання взаємної недовіри між мусульманами та немусульманами. Також слід зазначити про «Місто обіцянок» — спільний проєкт Гете-Інституту й Інституту культури Польщі, який об'єднав Берлін, Варшаву та Мумбаї, а також про проєкт «Відкриті міста» Британської ради, у межах якого досліджують, як імміграція може сприяти економічному зростанню міст. Новою тенденцією в культурній дипломатії стало звернення до проблематики охорони довкілля, безпеки зміни клімату. Гете-Інститут, Британська рада, Данський інститут культури розробили відповідні напрями культурної дипломатії.

О.М. Штиршов, к.держ.упр., доцент

Запитання. Уточнить суб'єктність у сфері культурної дипломатії, яка на Вашу думку є двигуном і рушійною силою.?

Відповідь. Дякую за запитання.

Рушійною силою та реалізаторами культурної дипломатії стають недержавні актори — громадянське суспільство, діаспора, академічна спільнота, бізнесмени, журналісти, спортсмени тощо. Державний сектор не так генерує ідеї, як створює умови для їх реалізації. Дедалі сильніший інтерес до культурної дипломатії вже демонструють окремі міста й регіони, насамперед

ті, що позиціонують себе як особливі адміністративні одиниці в складі держави. Наприклад, Каталонія прагне розширити власну культурну дипломатію, окреслюючи для неї цілі, тотожні цілям окремих країн.

ОБГОВОРЕННЯ:

Л.В. Антонова, д.держ.упр., професор. (науковий керівник).

У нинішньому багатомірному світі надзвичайної актуальності набуває міжкультурна співпраця різних країн і народів. Культура як сукупність цінностей, що створюють смислове наповнення для суспільства, є важливим та ефективним інструментом дипломатії. Культурна дипломатія має унікальну здатність впливати на громадську думку й ідеологію, створюючи міцний фундамент, що дає державі змогу обстоювати та просувати свої національні інтереси на міжнародній арені. В умовах глобалізації взаємозалежного світу, у якому поширення технологій масової комунікації спрощує спілкування з громадянами різних країн, культурна дипломатія стає важливим аспектом для забезпечення миру та стабільності, досягнення взаєморозуміння й розвитку відносин. Культурну дипломатію як інструмент м'якої сили в сучасній дипломатичній практиці нерідко асоціюють із публічною дипломатією. Однак у дослідницькому середовищі їх розрізняють за метою та засобами. Якщо культурну дипломатію більше пов'язують із комплексом дій, заснованих на обміні ідеями, цінностями, традиціями й іншими аспектами культури, спрямованими насамперед на поліпшення іміджу країни, то публічну дипломатію — з інформаційними потоками, телекомунікаційними мережами та комунікативними технологіями, що мають політичну мету й конкретні цілі.

Отже, феномен культурної дипломатії сьогодні виступає актуальним питанням для дослідження в сферах політичної комунікації, конфліктології, іміджу, стратегічних комунікацій та національної безпеки.

Це визначило тему, наукову і практичну спрямованість, структурну побудову і зміст дисертаційної роботи.

Обґрунтованість дисертаційного дослідження забезпечується використанням теоретичних і методологічних основ, фундаментальних положень та принципів теорії державного управління, праць вітчизняних та зарубіжних учених з проблем розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні.

Дисертаційне дослідження базується на системному, синергетичному, і цільовому підходах, а також на комплексі методів, які дозволяють їх застосовувати, включаючи загальнонаукові та спеціально-наукові методи, що слугують методологічною основою для розв'язання завдань поставлених у цьому дослідженні.

Методологічною основою дисертаційного дослідження є фундаментальні положення теорії державного управління та напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених з питань розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

Дисертаційна робота характеризується комплексним та системним підходом до вирішення поставленого наукового завдання, у процесі реалізації

якого **Шевченко Лілії Василівни** вмiло використовує сучасні методи, прийоми та інструменти наукових досліджень. Все це дає підстави стверджувати, що висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, є належним чином обґрунтованими і достовірними.

Переконливими з наукової точки зору виглядають рукопис дисертації, який логічно побудований, є цілком ідентичним.

Структура дисертаційної роботи відповідає завданням дослідження, що її виділив автор, є науково виваженою й логічно побудованою. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел.

Аналіз змісту та основних наукових положень дисертації підтверджує обґрунтованість і вірогідність наукових результатів, висновків і рекомендацій автора. Робота містить чітку практичну спрямованість; характеризується комплексною спробою автора окреслити напрями розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні.

Отже, висновки, відповідають сформульованим завданням дисертаційного дослідження і відображають його результати.

Узагальнення, висновки та запропоновані рекомендації можуть бути основою для подальшої роботи над проблемою, а також використані центральними та місцевими органами влади з метою розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

Повнота викладення основних результатів дисертаційної роботи у опублікованих наукових роботах підкреслює системність дослідження та апробацію отриманих результатів.

Результати дослідження опубліковано в 10 наукових працях загальним обсягом 6,4 друк. арк. (особистий внесок автора – 6 друк. арк.), серед яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України та 4 публікації у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Основні ідеї та розробки, здійснені в рамках дисертаційного дослідження, у тому числі ті, що характеризують наукову новизну, практичне значення та отримані особисто автором результати. Внесок автора конкретизовано у переліку праць.

У цілому, слід відзначити коректність і доцільність посилань, цитат і коментарів, наведених у роботі, що свідчать про ретельність здобувача, його свідомий підхід до проведення дослідження. Стиль викладу матеріалу вказує на його послідовне прагнення і спрямованість на узагальнення та конкретизацію отриманих результатів.

Досвід консультування науково-дослідною роботою **Шевченко Лілія Василівна** засвідчив, що вона – здібний і наполегливий дослідник, яка виявила здатність самостійно ставити й вирішувати складні наукові проблеми державно-управлінської науки.

Як науковця її характеризують: наукова порядність, працелюбність, здатність до самовдосконалення, уміння ефективно розробляти сучасну

загальнонаукову та прикладну методологію досліджень, що дозволило авторці підготувати цілісну й логічно завершену роботу.

З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків вважаю, що дисертаційна робота **Шевченко Лілії Василівни на тему «Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні»**, що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань “Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання щодо науково-теоретичного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій щодо розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні.

На підставі зазначеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота **Шевченко Лілії Василівни на тему «Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні»** відповідає спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування” та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 283 від 03.04.2019р. № 502 від 19.05.2023 р. № 507 від 03.05.2024 р.) Також відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р. № 502 від 19.05.2023 р. № 507 від 03.05.2024 р.).

В.І.Андріяш, д. держ. упр., доцент (рецензент).

Робота містить всі необхідні елементи наукової новизни, має теоретичну та практичну цінність для науки «державне управління». Глобальні світові процеси знаходять своє відображення у змінах системи сучасних суспільств. Однією з таких змін, що відображають динаміку розвитку та стан суспільства, як у масштабі малих груп, так і держав, є зміни геополітичних позицій України в умовах військової агресії росії вимагають пошуку нових механізмів позиціонування та іміджування з метою збільшення підтримки як світовими лідерами, так і громадськістю. Враховуючи практичний досвід використання комунікативних можливостей держави для просування і захисту власних інтересів, в роботі окреслено основні переваги культурної дипломатії у формуванні іміджу України.

Наголошено, що в умовах сучасного глобалізованого світу культурна дипломатія – це один з ефективних та привабливих інструментів, який допомагає державам просувати свої інтереси у міжнародному співтоваристві. Вона використовує мистецтво, літературу, музику, танець, кіно та інші аспекти

культури для вибудовування довіри, взаєморозуміння та співпраці між націями, допомагає налагодженню комунікативних та міжнародних зв'язків через обмін культурними цінностями.

Необхідність розробки нових, дієвих стратегічних орієнтирів формує підґрунтя для дослідження основних можливостей, які вирішує культурна дипломатія, та вироблення стратегії розвитку іміджу держави в міжнародному середовищі для просування інтересів України.

Дисертант досить комплексно дослідив обрану тематику, всебічно розкрив поставлені завдання та достатньо уваги приділив закордонному досвіду. При цьому бажано було б дослідити поточні міжнародні проекти та оцінити досягнуті результати від їх реалізації на державному та регіональному рівнях.

Рецензент зазначив, що дисертаційна робота виконана відповідно до вимог МОН України і може бути рекомендована до захисту.

О.М. Штирбов, к. держ. упр., доцент (рецензент).

Рецензент зазначив, що тема «Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні» відзначається новизною. Дисертація є ґрунтовною, оригінальною, текст повністю самостійний. Викликає повагу апробація результатів дослідження на національних та міжнародних конференціях.

Нові напрями культурної дипломатії охоплюють дедалі більше країн, регіонів, населених пунктів. Одночасно триває перехід до багатосторонньої співпраці в культурній дипломатії; зміст програм стає дедалі тематичнішим, із розширеним переліком завдань і цілей, зростає роль інтернету, що вможливує інтерактивне спілкування з громадськістю, а також ширше залучення суспільства до реалізування культурної дипломатії.

Однак, з урахуванням швидкоплинного процесу трансформацій майже в усіх сферах, потребує більш глибокого аналізу проведених реформ та нововведень у країнах, на досвід яких нам потрібно спиратись. Отже закордонний досвід, який для нас може бути корисним у напрямі стимулювання розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні, потрібно було більш детально вивчити та найцікавіші моменти запропонувати для впровадження в українські реалії.

Однак вказані недоліки не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

Рецензент вважає, що в цілому дисертація відповідає вимогам МОН України і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 281 – публічне управління та адміністрування.

В. М. Ємельянов, д. держ. упр., професор

Рецензент зазначив, що актуальність обраної автором теми є беззаперечною. Результати дослідження отримані шляхом узагальнення та аналізу значної кількості наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Але роботі притаманні й певні недоліки:

1. Слід було більше уваги приділити іміджевим проектам посольств України.

Проте в цілому дисертація за змістом відповідає спеціальності 281 –

публічне управління та адміністрування, є закінченою науковою працею, що присвячена актуальній темі, має наукове та практичне значення і може бути рекомендована до подання у спеціалізовану вчену раду.

В.В. Сиченко, д. держ. упр., професор.

Зазначив, що робота відрізняється дійсною новизною та практичним характером, що підвищує цінність наданих у дисертаційному дослідженні рекомендацій органам державної влади. Культурна дипломатія нині — один з ефективних і значущих засобів утілення зовнішньополітичної стратегії будь-якої держави, що претендує на позиціонування у системі сучасних міжнародних відносин. Вона сприяє використанню в дипломатичній діяльності держави інструментів культурного впливу для досягнення міждержавного порозуміння, миру та стабільності, просування на міжнародній арені власних національних інтересів шляхом подолання культурних бар'єрів.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та використання електронних інструментів сприяє підвищенню ефективності комунікацій. З цього приводу зауваження: Бракує матеріалу щодо застосування сучасних комунікативних інструментів, які є запорукою ефективного управління у будь-якій сфері.

Проте в цілому дисертація за змістом відповідає спеціальності 281 — публічне управління та адміністрування, є оригінальною науковою працею, має значну актуальність та практичне значення і може бути рекомендована до подання у спеціалізовану вчену раду.

Л.М. Івашова, д. держ. упр., професор.

Дане дисертаційне дослідження «Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні» комплексно й ґрунтовно розкриває проблематику. Але, треба було зосередити увагу на розгляді базових механізмів зовнішньої політики, і в, відповідно, специфічних особливостях у діяльності органів державного управління з реалізації завдань культурної дипломатії.

В цілому дисертація за змістом відповідає спеціальності 281 — публічне управління та адміністрування є закінченою науковою працею, присвячена актуальній темі, має наукове та практичне значення і може бути рекомендована до подання у разову спеціалізовану вчену раду.

Експертиза дисертації **Шевченко Лілії Василівни** та повноти публікації основних результатів дозволяє зробити такий:

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація **Шевченко Лілії Василівни** на тему «Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні», на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування») є самостійним, завершеним, цілісним науковим дослідженням, оформленим відповідно до державного стандарту. Обсяг основного тексту складає 9,1 авторських аркушів.

Актуальність теми та її зв'язок із планами наукових робіт установи.

Сучасні демократичні цінності європейської цивілізації відіграють провідну роль у вирішенні проблемних питань досягнення політичних цілей держави, формування сприятливого образу країни, концептуальної стратегії держави на основі міжнародних, європейських норм та норм внутрішнього державного права з метою створення цілісного позитивного образу країни, узгодження інтересів державних і недержавних акторів, а їх гармонізація є визначальною умовою формування суспільної довіри через механізми реалізації зовнішньої політики.

Культурна дипломатія – це діяльність, заснована на обміні цінностями, ідеями, традиціями з іншими культурами. Культурна дипломатія має довгу історію й використовувалася для зміцнення міжнародних відносин, просування національних інтересів держави, посилення соціального та культурного співробітництва, стратегічної комунікації засобами культурних обмінів, спільних культурних проєктів та програм. Культурна дипломатія може здійснюватися державними і недержавними суб'єктами.

Основними завданнями сучасної культурної дипломатії багато дослідників вважають формування позитивного іміджу держави, розвиток зовнішньої політики, реформування культурної політики держави на національному рівні. Ці завдання також є основними цілями політики культурної дипломатії в сучасній Україні. Важливо забезпечити системну діяльність українських культурних ініціатив за кордоном, створити позитивний імідж України та її народу, налагодити та розвивати нові міжнародні культурні комунікації. Особливої актуальності набуває ця діяльність в умовах широкомасштабної агресії російської федерації проти України.

Віддаючи належне науковим працям українських і закордонних вчених, слід зауважити, що незважаючи на достатню розробленість зазначеної проблематики, питання розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні у контексті існуючих викликів та загроз для сучасної української держави не стали предметом надширокого спеціального дослідження, а отже, зберігають свою актуальність і потребують нових наукових розробок у частині обґрунтування теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування. Це

визначило тему, наукову і практичну спрямованість, структурну побудову і зміст дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано у межах науково-дослідної роботи Чорноморського національного університету імені Петра Могили на тему : «Державна політика формування ефективного функціонування та розвитку спроможних до самоврядування територіальних громад у процесі децентралізації як запорука національної безпеки» (державний реєстраційний номер 0119U100372), де особистий внесок автора полягає у дослідженні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість дисертаційного дослідження забезпечується використанням теоретичних і методологічних основ, фундаментальних положень та принципів теорії державного управління, праць вітчизняних та зарубіжних учених.

Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації підтверджується теоретико-методологічним обґрунтуванням результатів дослідження; використанням при проведенні дослідження великої кількості аналітичних матеріалів і методів дослідження; апробацією результатів дослідження на науково-практичних конференціях різних рівнів і семінарах.

У дисертації наведено теоретичне обґрунтування й розроблені пропозиції щодо розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна визначається особистим внеском дисертанта у вирішення актуального науково-практичного завдання в галузі державного управління, що полягає в узагальненні та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

У дисертації узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності та змісту культурної дипломатії, основні категорії та поняття; визначено етапи становлення та розвитку культурної дипломатії в системі публічного управління та надано рекомендації вітчизняним державним та недержавним суб'єктам культурної дипломатії щодо підвищення ефективності міжнародної стратегічної комунікації у врахуванні нових етапів її розвитку; визначено методологію культурної дипломатії в контексті публічного управління та запропоновано нові критерії й інструменти вимірювання ефективності міжнародної соціальної взаємодії; досліджено сучасний стан та підходи до змін у нормативному підґрунті культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики держави і врядуванні в контексті євроінтеграції України; окреслено

напрями удосконалення впровадження провідного зарубіжного досвіду культурної дипломатії на основі зарубіжних моделей, підходів та урахуванні внутрішнього та зовнішнього контексту публічного управління в реалізації зовнішньої політики України та надано рекомендації вітчизняним органам публічної влади щодо адаптації закордонного досвіду до сучасних реалій України; окреслено шляхи удосконалення механізмів впровадження культурної дипломатії у процесі закріплення іміджу країни на міжнародній арені у вітчизняну систему публічного управління; запропоновано шляхи удосконалення концептуальних засад культурної дипломатії для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування через розподіл відповідальності; визначено концептуальні підходи щодо формування тематичних пріоритетів культурної дипломатії в процесі імплементації норм та стандартів ЄС.

Методологічною основою дисертаційного дослідження є фундаментальні положення теорії державного управління та напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених з питань розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

Дисертаційне дослідження базується на системному, синергетичному, і цільовому підходах, а також на комплексі методів, які дозволяють їх застосовувати, включаючи такі методи, такі як:

- *аналітичний* – з метою узагальнення останніх наукових досліджень та розробок провідних вітчизняних і зарубіжних учених щодо розвитку, впровадження та підвищення ефективності реалізації зовнішньої політики України і врядуванні;

- *аналізу та синтезу* – з метою уточнення і конкретизації понятійно-категоріального апарату у сфері публічного управління, а саме сутність та зміст, основні категорії та поняття «культурної дипломатії», що обумовлюється еволюцією сучасної моделі дипломатії у межах запропонування авторського визначення поняття стосовно реалізації зовнішньої політики України і врядуванні;

- *аналогії та порівняння* – з метою виявлення та співставлення особливостей закордонного досвіду впровадження моделей культурної дипломатії в умовах появи нових акторів, актуалізації її нових видів, інструментів та методів на основі становлення та розвитку нових національних правил і положень, інструментів, стимулів, правової інфраструктури, технічної допомоги у новому розподілі відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії з позиції їх ролі та місця в міжнародних відносинах та надання рекомендацій вітчизняним органам публічної влади щодо адаптації моделей;

- *систематизації* – з метою розкриття основних тенденцій, закономірностей та принципів впровадження культурної дипломатії у процесі закріплення іміджу країни на міжнародній арені у вітчизняну систему публічного управління;

- *абстрактно-логічний* – з метою запропонування новітніх підходів до визначення концептуальних засад культурної дипломатії в системі публічного управління в багаторівневому врядуванні (територіальних програмах та

ініціативах; європейському територіальному співробітництві; макрорегіональних стратегіях; місцевому розвитку);

- *метод дедукції та моделювання* – з метою вироблення пропозицій щодо систематизації розподілу відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні з позиції її ролі та місця в правовій системі в стратегічному контексті.

Нормативну основу дослідження становили Конституція України, закони України, Укази Президента України, постанови й розпорядження Кабінету Міністрів України, документи та інформаційні матеріали Організації об'єднаних націй, нормативні акти органів державної влади, які стосувалися теми дослідження.

Інформаційно-фактологічною базою дослідження є нормативно-правові акти України з питань розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики, аналітичні й статистичні матеріали, наукові розробки вчених і практиків України та зарубіжжя.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертації є загальнотеоретичні праці, розробки фахівців у галузі державного управління, юридичної, економічної наук. Емпіричну базу дослідження становлять матеріали Державного комітету статистики, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства культури України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства цифрової трансформації України, аналітичні й статистичні матеріали профільних установ, наукові розробки вчених і практиків України та зарубіжжя.

Наукове значення роботи.

Наукове значення роботи полягає в розв'язанні актуального наукового завдання у галузі публічного управління та адміністрування, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

Значущими результатами дослідження, що становлять наукову новизну, розкривають суть роботи та виносяться на захист є наступні положення :

вперше:

- розроблено та науково обґрунтовано концептуальні засади культурної дипломатії в системі публічного управління в багаторівневому врядуванні (територіальних програмах та ініціативах; європейському територіальному співробітництві; макрорегіональних стратегіях; місцевому розвитку), які, на відміну від раніше описаних у науковій літературі концепцій, передбачають особливості розподілу відповідальності суб'єктів культурної дипломатії для міжнародних відносин в державно-управлінському контексті та за ключовими тематичними напрямками (сталий розвиток і спільний глобальний порядок денний в культурній дипломатії; культурна дипломатія в багаторівневому врядуванні на місцевому рівні; жіноча дипломатія та гендерні аспекти в культурній дипломатії) через реалізацію короткострокових програм, заходів середньострокової та довгострокової перспективи в процесі імплементації

норм та стандартів ЄС;

удосконалено:

- методологічні положення дослідження культурної дипломатії в галузі науки «Публічне управління та адміністрування» через дослідження наукових підходів через визначення завдань публічного управління щодо зовнішньої політики держави на основі міжнародних, європейських норм та норм внутрішньодержавного права з метою створення цілісного позитивного образу держави, орієнтованого на цінності; методологію дослідження культурної дипломатії в публічному управлінні з акцентом на векторах розвитку культурної дипломатії в заданому контексті в умовах невизначеності та нестабільності (поділ влади; розподіл відповідальності; надання відповідних прав), за якими поділ влади розглядається як змістовне поле культурної дипломатії (види, інструменти, методи) в загальному контексті; розподіл відповідальності між суб'єктами розглядається з позиції ролі та місця культурної дипломатії з позиції стратегічного контексту, зокрема Стратегії публічної дипломатії МЗС України, Стратегії Українського інституту, аналітичних документів щодо сприйняття України за кордоном, дослідження МЗС України; надання відповідних прав розглядається як узагальнюючий компонент в контексті багаторівневого врядування в умовах євроінтеграційних процесів;

- систематизацію розподілу відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в системі публічного управління з позиції її ролі та місця в стратегічному контексті в правовій системі, яка здатна зберігати певний ступінь стабільності за умов практичного сходження від абстракції адміністративних категорій до інституційного забезпечення конкретних законів, норм та стандартів стосовно забезпечення національних інтересів України у відповідному процесі (в умовах євроінтеграції України та нереалізованого правового потенціалу культурної дипломатії виникає необхідність легітимізації культурної дипломатії як окремого напрямку публічної дипломатії та розвитку стратегічних напрямів з питань транскордонного співробітництва, актуалізації порядку денного сталого розвитку та забезпечення прав людини, врахування гендерних аспектів культурної дипломатії);

- механізми впровадження культурної дипломатії у процесі закріплення іміджу країни на міжнародній арені у вітчизняну систему публічного управління

у таких аспектах: зовнішньо-культурна політика, що націлена на збереження національної культури, захист національної ідентичності в міжнародній комунікації та інші цілі; врахування в дипломатичній практиці країни культурних здобутків з метою досягнення міждержавного взаєморозуміння; використання різнопланових чинників, таких як культура, мистецтво й освіта, для захисту та просування національних інтересів на міжнародному рівні;

набули подальшого розвитку:

- сутність та зміст культурної дипломатії, основні категорії та поняття «культурна дипломатія», що обумовлюється еволюцією сучасної моделі дипломатії: становленням та розвитком державних та недержавних інституцій

з новим колом функцій за рахунок збільшення відкритості й прозорості державних та недержавних суб'єктів культурної дипломатії; активізацією міжнародної стратегічної комунікації у багаторівневому врядуванні (багатосторонні переговори, багатостороння культурна дипломатія); новими видами та напрямками здійснення культурної дипломатії для міжнародних відносин.

Культурна дипломатія розглядається як курс дій на засадах обміну ідеями, цінностями, традиціями та іншими аспектами культури чи ідентичності для розвитку міжнародних відносин, посилення культурного співробітництва, просування національних інтересів за кордон у багаторівневому врядуванні через державний та приватний сектор, громадянське суспільство;

- підходи до аналізу етапів становлення та розвитку культурної дипломатії в історичному контексті через урахування: сукупності нових технологій та інструментів зовнішньої політики, що реалізуються державними і недержавними суб'єктами культурної дипломатії з метою впливу на закордонну громадськість, політичні процеси та прийняття політичних та управлінських рішень в рамках діяльності політичних інститутів; нових змісту та сутності культурної дипломатії як міждисциплінарної сфери з теоретичними, концептуальними та методологічними міждисциплінарними зв'язками (стратегічною комунікацією, сталим розвитком, міжнародними відносинами, зв'язками з громадськістю та регіональними дослідженнями); через врахування онтологічного (якою є природа реальності становлення та розвитку культурної дипломатії) та епістемологічного (що таке реальність, в якій формується нова суспільна модель культурної дипломатії) підходів; аналіз контексту та чинників впливу на внутрішнє та зовнішнє середовище на основі полікритеріального підходу до угруповання чинників впливу культурної дипломатії як сучасного феномену в реалізації зовнішньої політики України (чинники впливу, які втратили свої ознаки в результаті появи нових технологій та суб'єктів культурної дипломатії; чинники впливу, які в процесі адаптації до змін у внутрішньому або зовнішньому середовищі (або обох), мають характерні ознаки таких, що: втратили стійкість, або послабили чи посилили свій вплив, хоча й не були заздалегідь визначені – в цьому випадку майбутні зміни в середовищі не можуть ідентифікуватися завчасно, тому для цього способу характерним є реагування із запізненням; чинники впливу, які набули нових ознак за наявності механізмів постійного розвитку);

- моделі культурної дипломатії в умовах появи нових акторів, актуалізації нових її видів, інструментів та методів на основі становлення та розвитку нових національних правил і положень, інструментів, стимулів, правової інфраструктури, технічної допомоги у новому розподілі відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії з позиції їх ролі та місця в міжнародних відносинах; зарубіжні моделі культурної дипломатії в міжнародних відносинах мають спільні й особливі характеристики щодо функцій; суб'єктів; форм та засобів національної моделі: класифікацію моделей культурної дипломатії представлено за ознаками централізованості, джерел фінансування суб'єктів культурної дипломатії, форм та засобів діяльності суб'єктів культурної дипломатії (існуючий підхід до групування

моделей за ознаками централізованості, фінансування суб'єктів культурної дипломатії; форм та засобів діяльності суб'єктів культурної дипломатії, що дозволяє розглядати зарубіжні моделі культурної дипломатії у контексті міжнародних відносин, доповнено розподілом відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України, що дозволяє враховувати особливості процесу прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та нестабільності, зокрема закономірності, які виникають у процесі вибору, розробки, прийняття, реалізації, оцінки рішень у процесі управління та форми їх втілення в умовах невизначеності).

Практичне значення та використання результатів роботи. Узагальнення, висновки та запропоновані рекомендації можуть бути основою для подальшої роботи над проблемою, а також використані центральними та місцевими органами влади з метою розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

Результати дослідження були використані у роботі: Міністерства закордонних справ України (довідка № 415/17-860-б/н від 14.02.2025 р.); Генерального Консульства України в Любліні (довідка № 61326/24-102 від 02.12.2024 р.); Громадської ради при Міністерстві закордонних справ України (довідка № 3 від 29.10.2024 р.); Громадської Спілки «Всеукраїнська Громадська Ліга Україна - НАТО» (довідка № 37 від 11.08.2024 р.); Асоціації SVOJA ХОРВАТІЯ» (довідка № 37 від 11.08.2024 р.); Громадської організації «Всеукраїнська громадська організація «Територія Жінок» (довідка № 4 від 11.12.2024 р.).

Теоретичні положення та практичні рекомендації, які обґрунтовано в дисертаційній роботі, впроваджені в навчальний процес у ході підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр» за напрямом «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (довідка № 37 від 16.12.2024 р.)

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Результати дослідження опубліковано в 10 наукових працях загальним обсягом 6,4 друк. арк. (особистий внесок автора – 6 друк. арк.), серед яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України та 4 публікацій у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Основні ідеї та розробки, здійснені в рамках дисертаційного дослідження, у тому числі ті, що характеризують наукову новизну, практичне значення та отримані особисто автором результати. Внесок автора конкретизовано у переліку праць.

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Антонова Л.В., Шевченко Л.М. Місце та роль культурної дипломатії у процесі закріплення іміджу країни на міжнародній арені. *Публічне управління*

- та регіональний розвиток. 2023. №22. С. 1043-1062.
<https://doi.org/10.34132/pard2023.22.07> (
URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/394>
(Особистий внесок автора : Обґрунтування позиціонування культурної
дипломатії як ключового чинника зовнішньої та внутрішньополітичної позиції
країни - 0,5 друк.арк.)
2. Шевченко Л.М. Правові основи культурної дипломатії в реалізації
зовнішньої політики України. *Наукові перспективи* . 2024. № 10(52). С. 342-
353. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-10\(52\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-10(52))
URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/15954/16026>
3. Шевченко Л.М. Зарубіжні моделі культурної дипломатії: підходи та
сучасний стан. *Успіхи і досягнення у науці*». 2024. № 8(8). С.611-620.
DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-8\(8\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-8(8))
URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/15769/15841>
4. Шевченко Л.В. Концептуальні засади розвитку культурної дипломатії
в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. №1. DOI:
<http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.11.25>
URL: <https://nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/5046>
Статті в інших виданнях України
5. Шевченко Л.В. Нова публічна дипломатія в контексті публічного
управління. *Економічний вісник. Серія фінанси облік оподаткування*. 2021. №
7 . С. 209-219. DOI:10.33244/2617-5932.7.2021.209-219
URL: [https://www.researchgate.net/publication/354932623_Nova_publicna_
diplomacia_v_konteksti_publicnogo_upravlinna](https://www.researchgate.net/publication/354932623_Nova_publicna_diplomatia_v_konteksti_publicnogo_upravlinna)
Опубліковані праці у виданнях апробаційного характеру
6. Шевченко Л.В. Адаптація та запровадження зарубіжного досвіду
культурної дипломатії в формуванні іміджу держави. *Публічне управління у
сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика*. Збірник матеріалів
міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Харків, 16 березня
2023 р. / за заг. ред. С. М. Домбровської. Харків : НУЦЗУ, 2023. С.118-119.
<http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17489/1/ZBNMKS2023.pdf>
7. Антонова Л.В., Шевченко Л.М. Культурна дипломатія, як рушійна
сила просування країни на міжнародній арені.. *Могілянські читання – 2023:
Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний
та регіональний аспекти*. XXVI Всеукраїн. щорічна міжнар. наук. - практ.
конф. (06 -10 листопада 2023 р.). Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили,
2023. С. 545 – 546 . URL:
<https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1869>
8. Антонова Л.В., Шевченко Л.М. Культурна дипломатія як стратегічний
комунікативний інструмент сучасного світу *Могілянські читання – 2024: Досвід
та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та
регіональний аспекти*. XXVII Всеукраїн. щорічна міжнар. наук. - практ. конф.
(06 -10 листопада 2024 р.). Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2024. С.
119-120. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2515>

Структура та обсяг дисертації визначається метою, завданнями та предметом дослідження і композиційно складається із вступу, трьох розділів, що містять у собі дев'ять підрозділів, висновків, загального списку використаних джерел та додатків.

Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено грамотною мовою, логічно та послідовно. Матеріали дослідження викладені з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Характеристика особистості здобувача. Під час навчання в аспірантурі **Шевченко Лілія Василівна** приймала участь у виконанні НДР, що проводилась кафедрою, нею була успішно виконана академічна частина програми навчання, не порушувались строки виконання запланованих індивідуальним планом заходів, показала високий рівень теоретичної підготовки, здатність ставити й творчо підходити до вирішення складних науково-практичних завдань, самостійно вести науковий пошук та проводити дослідження.

Особистими якостями **Шевченко Лілії Василівни** є високий рівень інтелекту, цілеспрямованість та наполегливість в оволодінні новими знаннями, висока організованість та відповідальне ставлення до роботи.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Шевченко Лілії Василівни** на тему **«Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні»**.

Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Шевченко Лілія Василівна** повністю відповідає спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування” та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 283 від 03.04.2019р. № 502 від 19.05.2023 р. № 507 від 03.05.2024 р.) Також відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р. № 502 від 19.05.2023 р. № 507 від 03.05.2024 р.).

2. Рекомендувати дисертаційну роботу **Шевченко Лілії Василівни** на тему **«Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

3. Пропонувати Вченій раді Чорноморського національного університету імені Петра Могили клопотати про призначення:

Головою разової спеціалізованої вченої ради:

Ємельянова Володимира Михайловича, доктора наук з державного управління, професора директора Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

Рецензентами:

Андріяш Вікторію Іванівну, доктора наук з державного управління, професора кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна;

Штирьова Олександра Миколайовича, кандидата наук з державного управління, доцента кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

Офіційними опонентами:

Криштанович Мирослав Франкович, доктора наук з державного управління, професора кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка, м. Львів, Україна;

Івашову Людмилу Миколаївну, доктора наук з державного управління, професора кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів наук та кандидатів наук:

– всього: “за” – 19, “проти” – 0, “утрималося” – 0.

Рецензенти:

доктор наук з державного управління,
професор

Андріяш В.І.

кандидат наук з державного управління,
доцент

Штирьов О.М.

Головуючий на засіданні:

доктор наук з державного управління, професор

Ємельянов В.М.

Секретар засідання:

Старший викладач

Малікіна О.А.